

ефективності міжнародних санкцій проти режимів, які порушують демократичні норми; опрацювання конкретних кейсів внутрішніх реформ у країнах з різними типами політичних режимів для виявлення успішних практик боротьби з недемократичними проявами у різних сферах суспільного життя; дослідження можливостей авторитарних режимів створювати міждержавні союзи та вплив цих об'єднань на міжнародну систему.

Список використаних джерел:

1. Democracy Index 2024. (2024). Economist Intelligence Unit. URL: <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2024/>.
2. New Report: Authoritarian Rule Challenging Democracy as Dominant Global Model. (2022). Freedom House. URL: <https://freedomhouse.org/article/new-report-authoritarian-rule-challenging-democracy-dominant-global-model>.
3. The Global Expansion of Authoritarian Rule. Freedom in the World (2022). Freedom House. URL: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2022/global-expansion-authoritarian-rule>
4. World Population Data Sheet 2024. URL: <https://2024-wpds.prb.org/>.
5. World Statistics Pocketbook, 2024 edition. United Nations. Department of Economic and Social Affairs. Statistics Division. URL: <https://unstats.un.org/unsd/publications/pocketbook/files/world-stats-pocketbook-2024.pdf>.

СУЧАСНА СТРУКТУРА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ С. ЛИЧКІВЦІ ГУСЯТИНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Сергій ГУЛИК, Богдан ЗАБЛОЦЬКИЙ

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна

Abstract. *The theoretical basis for studying agricultural anthropogenic landscapes is the concept of anthropogenic modifications of natural landscapes. Based on the processed statistical materials, the structure of agrolandscapes of the village of Lychkivtsi, Husyatynska settlement community, their distribution and maps of their modern structure were analyzed. The proposed optimization methods will ensure the adaptability of the land use structure to local natural conditions and introduce effective environmental protection systems of agriculture.*

Key words: *agricultural anthropogenic landscapes, village of Lychkivtsi, field agrolandscape, perennial plantings, Husyatyn settlement community.*

Активний вплив людини на земельні ресурси, інтенсивне сільськогосподарське землекористування з розорюванням ґрунтів, спричинили формування сільськогосподарських антропогенних ландшафтів. Ці ландшафти формуються і розвиваються під впливом людини, але функціонують згідно природних закономірностей.

Теоретичною базою вивчення сільськогосподарських антропогенних ландшафтів є концепція антропогенних модифікацій природних ландшафтів, публікації із антропогенного ландшафтознавства Г. І. Денисика [1]; ландшафтної екології М. Д. Гродзинського та В. М. Гуцуляка [2]; антропогенної трансформації ландшафтів А. Н. Шищенка.

Загальна площа земель в межах с. Личківці становить 3977 га. З них 2804 га (72 % загальної площі земель) займають власне сільськогосподарські або агроландшафти. За характером основних видів виробничої діяльності агроландшафти околиць села відносимо до трьох класів: польового, лучно-пасовищного та садового [4].

Орні землі у великій мірі визначають розвиток сільськогосподарського виробництва. Рівень забезпеченості земельними ресурсами сільськогосподарського призначення на території с. Личківці є надзвичайно високим. Для порівняння, загалом в світі показник становлять 0,3 га на 1 мешканця, в Україні – 0,55 га, а в с. Личківці – аж 1,16 га. Такий високий показник забезпечення польовими ландшафтами досягається саме за рахунок надмірної розораності території (66 %). Враховуючи те, що оптимальні значення цього показника для Тернопільської області повинні бути в межах 35-40 %, можемо стверджувати,

що резерви екстенсивного розвитку сільського господарства на досліджуваній території вичерпані, а масштаби і рівень використання орної землі є екологічно небезпечним.

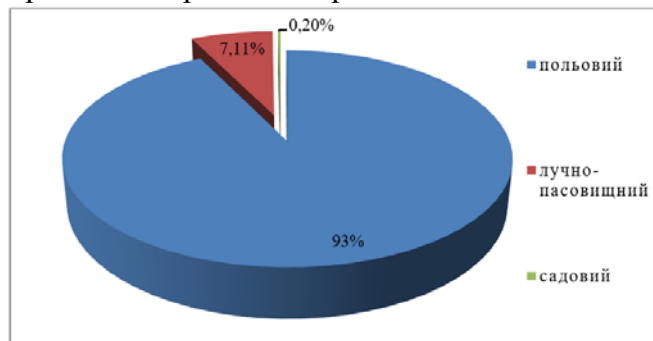

Рис. 1. Структура сільськогосподарських антропогенних ландшафтів с. Личківці

Польові ландшафти у структурі агроландшафтів займають найбільші площі. Власне польові ландшафти на території села становлять 2598,59 га. (92,6 %). Аналіз карти (рис. 3) виявив, що польові (сільськогосподарські) агроландшафти займають значні території і в сусідніх старостинських округах територіальної громади (с. Вільхівчик, с. Чабарівка, с. Самолусківці).

Лучно-пасовищні ландшафти – характерна складова агроландшафтів Тернопільщини. В межах с. Личківці вони становлять 19,41 га (7,11 %). У структурі кормових угідь сіножаті займають 17,40 га (0,62%), а пасовища – 182,01 га (6,49 %). Існування лучно-пасовищних ландшафтів підтримується систематичним сінокосінням і випасом худоби. Найбільші площі лучно-пасовищних ландшафтів представлені у заплавах річок Тайни і Гнилої та схилах річкових долин.

Садові ландшафти. Їх ареал поширення значно вужчий від попередніх підкласів агроландшафтів. У структурі земельних угідь та агроландшафтів садові ландшафти займають лише 6,4 га (0,23%) – це надзвичайно низький показник і потребує розширення площ, особливо з огляду на наявність споживача. Подальше їх розширення можливе за рахунок використання терасових схилів та вирівняних ярів.

Найчастіше сади створюють на присадибних ділянках в центральній та західній частині і мають локальний характер. У садах часто розорюють міжряддя, вносять добрива. Мікрокліматичні умови помітно відрізняються в садах. Тут завжди вологіше, панує затінок, температура на 1-2°C нижча ніж на суміжних територіях. У садах вирощують різні сорти яблук, груш, сливи, вишні, черешні, абрикоси, а також смородину, малину, агрус, чорну горобину.

Проведені дослідження виявили, що на території села в результаті інтенсивної діяльності у різній мірі деградовано 80 % сільськогосподарських ландшафтів. Найбільші площі займають еродовані землі, особливо в північній околиці села (31-50 % сільськогосподарських земель). Площа ярів в межах сільської ради складає 17 га, це фактично один із найбільших показників з-поміж суміжних земель.

Рис.2 .Польовий сільськогосподарський ландшафт околиць с. Личківці

Для боротьби з ерозією застосовується комплекс заходів. Основний з них – контурно-меліоративне землеробство, яке забезпечує планування полів у відповідності до контурів ландшафтів і впровадження для кожного контуру оптимальних меліоративних заходів і систем землеробства. Зокрема на ерозійно небезпечних землях застосовується відвальна оранка поперек схилів, терасування схилів і обвалювання вершин ярів; створення полезахисних протиерозійних лісосмуг. У сумі ці заходи зменшують ерозію на 54,4 %. [3]. Для компенсації витрат гумусу необхідне внесення 8-10 т/га. гною і приорювання в ґрунт фітомаси, внесення нормованої кількості добрив.

Підвищення продуктивності землеробства не можливе без меліорації земель. Застосовуються різні види меліорації.

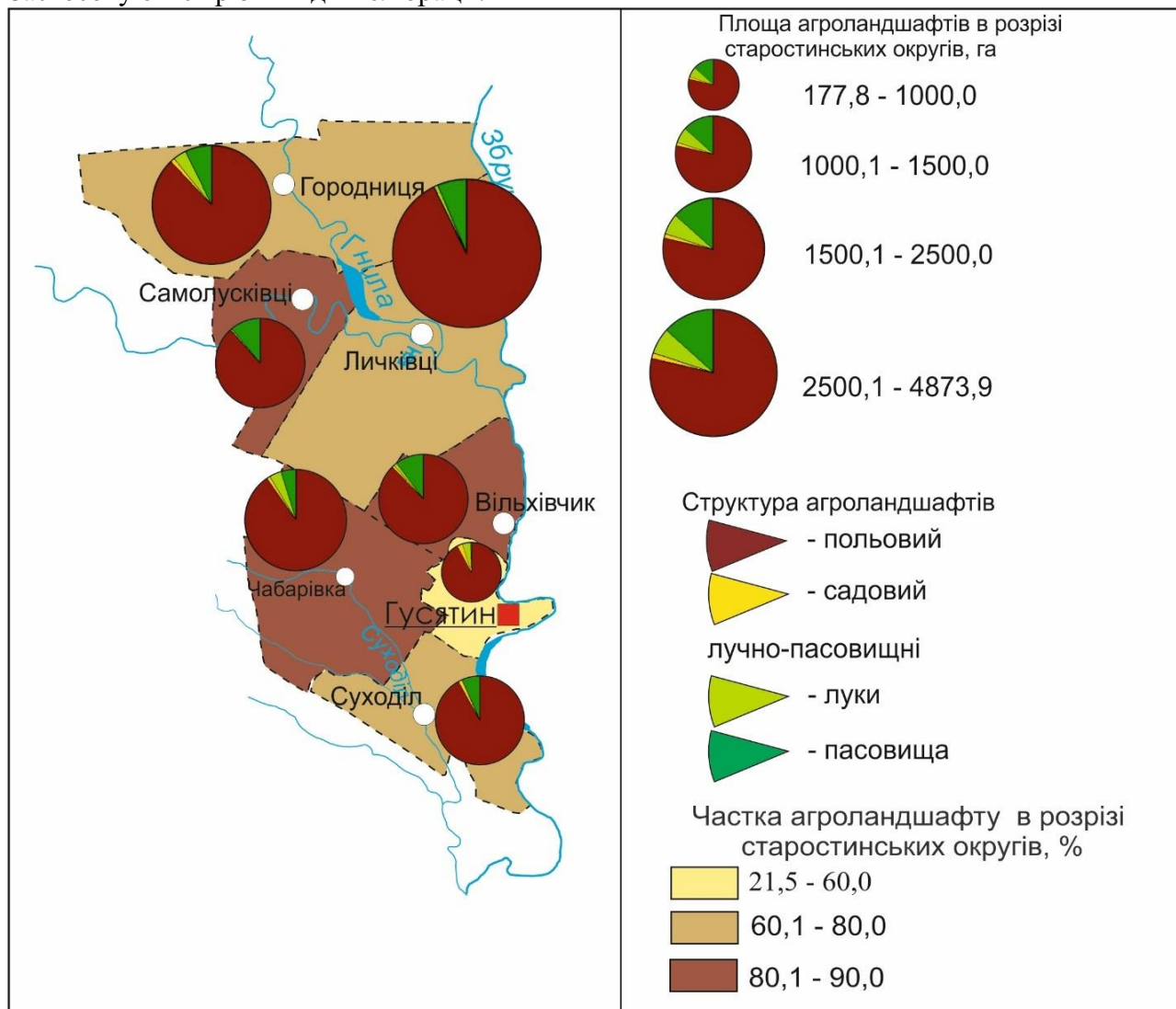

Рис.3 . Сільськогосподарські антропогенні ландшафти околиць с. Личківці Гусятинської територіальної громади

Переважно на східних околицях села проводиться осушення перезволожених земель за допомогою дренажної системи, вода відводиться у міжгосподарський канал 8К-1-1, 8К-1, загальною протяжністю 7 км.

За умов подальшого дотримання контурно-меліоративної організації території, науково обґрунтованої агротехніки, агрохімії та меліорації можна забезпечити подальше ефективне використання агроландшафтів села. Проте, на нашу думку, для дотримання умов сталого землекористування слід зменшити частку орних земель за рахунок збільшення кормових угідь та багаторічних насаджень.

Запропоновані шляхи оптимізації використання сільськогосподарських антропогенних ландшафтів будуть ефективними для збереження природного потенціалу та ландшафтної рівноваги громади, сприятимуть створенню системи збалансованого еколого-економічного розвитку території, дозволять забезпечити адаптованість структури землекористування до місцевих природних умов та запровадити ефективні природоохоронні системи землеробства.

Список використаних джерел:

1. Денисик Г.І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. Частина І. Глобальне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К». 2012. 336 с.
2. Денисик Г. І. Природнича географія Поділля. Вінниця: Екобізнесцентр. 1998. 183 с.
3. Довідка з державної статистичної звітності про наявність земель та розподіл їх за власниками земель, землекористувачами, угіддями (за даними форми 6-зем). Тернопільська область (у розрізі адміністративних районів). Тернопіль: Головне управління Держземагентства Тернопільської області, 2016
4. Навчально-красознавчий атлас Тернопільської області / за ред.: Я. С. Кравчука. Львів: ВФ Афіша, 2000. 24 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПАРКОВИХ ЗОН МІСТА ЧЕРНІВЦІ

Оксана ЗАЯЧУК¹, Мирослав ЗАЯЧУК¹, Анастасія ЗАЯЧУК²

¹Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Чернівці, Україна

²Львівський національний університет імені Івана Франка

Львів, Україна

Abstract. *The parks and squares of Chernivtsi are the main components of the city's green zone, where it should be possible to relax and recuperate in one's free time. A survey of local residents of Chernivtsi was conducted and the main preferences of the city residents regarding recreation in the city's parks and squares were identified, the main motives for visiting and the existing problems of functioning were found out.*

Key words: *green areas of common use, parks and squares, recreation and leisure, Chernivtsi.*

Зазвичай місто ми сприймаємо, як велике скупчення людей з щільною забудовою, постійним шумом та метушнею. Про зелені зони, парки та сквери згадуємо хіба у випадку вільного часу та втоми. Нова реальність – стан підвищеної напруги, підвищення літніх температур повітря, зменшення кількості опадів, змушує приділяти дедалі більше уваги біорізноманіттю в місті, а саме паркам, скверам, природним водоймам. На сьогодні зелені зони є природоорієнтованим рішенням для міського простору. Будь-який класик зеленої зони в місті може бути поліфункціональним:

- зелені зони сприяють швидшому охолодженню в місті під час літньої спеки (різниця температур у парку та поза ним в жаркий день відрізняється на 5 °С;
- концентрація рослинності сприяє очищенню повітря, яке на сьогодні внаслідок великої концентрації транспортних засобів в кожному місті є сильно забрудненим;
- рослини стримують звукові хвилі та захищають від міського шуму;
- запобігають деградації міських ґрунтів і можуть убезпечити місто від підтоплень під час літніх злив за рахунок поглинання значної кількості води;
- можуть стримувати потоки вітру та усувати протяги;
- зелені зони міст є острівцями біорізноманіття, місцями підтримки фізичного і психічного здоров'я людини (знижується рівень гормону стресу, людина отримує естетичну насолоду тощо).

Зелені зони діляться на кілька типів – озеленення вздовж вулиць, громадські парки, сади, сквери, зелені дахи та вертикальні сади. Норма площі озеленення міст, встановлена ВООЗ – 50 м міських зелених насаджень на одного жителя, тобто це озеленена площа, яка задовольняє